

Nr 171.

Av herr Gustafson, Fritiof, om statsbidrag till hushållningssällskapen för anställande av täckdikningsassistenter.

I landets egentliga jordbruksområden torde i allmänhet omkring mitten av 1800-talet ha påbörjats övergången från öppen till täckt dikning av åkerjorden. Den täckdikning, som under denna tid skedde, utfördes i de flesta fall utan sakkunnig hjälp vid planläggningen om utförandet, och en följd härav har blivit, att redan i början av detta århundrade i stor utsträckning omläggning måste ske av tidigare utförd täckdikning. I vissa delar av landet, i synnerhet i de västra delarna, torde först med 1900-talets början täckdikningen kommit i allmännare användning.

De institutioner, som i full utsträckning praktiskt taget fått sig även detta arbete pålagt, äro hushållningssällskapen. Sällskapens konsulenter uppgöra arbetsförslagen och svara för dessas genomförande genom att de stå som ansvariga ledare av de täckdikningsförmän, sällskapen ha hos sig anställda.

Sällskapen erhålla statsbidrag till viss del av täckdikningsförmännens avlöning samt s. k. förvaltningsbidrag för förmedling av statslån för täckdikning, men dessa bidrag täcka blott en ringa del av sällskapens utgifter för denna gren av deras verksamhet. Så kan t. ex. nämnas, att Skaraborgs läns hushållningssällskap efter avdrag för statsbidragen för här åsyftade verksamhet har en utgift per år av omkring 25 000 kronor, Örebro läns hushållningssällskap har utöver statsbidragen cirka 20 000 kronors årlig utgift för dylik verksamhet, och med visshet kan sägas, att förhållandet är likartat inom de flesta länen i södra och mellersta Sverige. Klart är, att denna utveckling på speciellt hithörande gren av sällskapens arbetsområden hårt tynger deras redan förut ansträngda budget, och hushållningssällskapen kunna icke utan ökat statsbidrag fylla de krav, som på ifrågasvarande område ställas på deras verksamhet, så mycket mindre som arbetet tenderar att öka, i det att genom de resultat, som av sällskapens verksamhet vunnits, landets jordbrukare mera allmänt börja utföra denna viktiga grundförbättring med sakkunnig hjälp vid planläggnings utförande.

En lämplig åtgärd för understödjande och möjliggörande för framtiden av sällskapens verksamhet på ifrågasvarande område från statens sida vore, synes det mig, beviljande av statsbidrag till hushållningssällskapen för anställning av assistenter för nivellering och ritning att under vederbörande konsulents ledning biträda vid arbetet. Dylikt statsbidrag synes lämpligen

böra utgå i form av visst belopp per månad för dylik assistent vare sig anställningen gäller året om eller del av året.

Det ligger ju särskilt nära till hands att föreslå denna form för föreliggande frågas lösande, då staten på motsvarande sätt bidrager till sekreterarnas hos sällskapen, jordbrukskonsulenternas m. fl. avlöning. Hushållningssällskapen erhålla av statsmedel för dessa tjänstemäns avlöning grundlönen och hela ålderstillägget mot att sällskapen svara för alla övriga utgifter för dessa tjänster såsom dagtraktaments- och resekostnadsersättningar, dyrtidstillägg m. m., där dylik ersättning utgår.

Då de assistenter, som hushållningssällskapen för sin verksamhet på nu berörda område äro i behov av, måste äga samma kompetens som assistenterna hos statens lantbruksingenjörer, synes det lämpligt att i det närmaste samma lönevillkor tillämpas. Jag föreslår ett bidrag med 250 kronor per månad till grundlön jämte ålderstillägg efter 3, 6, 9 och 12 år med respektive 20, 40, 60 och 80 kronor. Hushållningssällskapen skulle det tillkomma att svara för övriga utgifter.

Nu torde kunna invändas, vad lantbruksstyrelsen i sitt utlåtande framhållit, återgivet i statsverkspropositionens nionde huvudtitel, sid. 221, nämligen att detta spörsmål »till äventyrs kunde lösas genom samarbete mellan hushållningssällskapen och vissa lägre lantbruksundervisningsanstalter, ett spörsmål, som enligt styrelsens förväntan komme att bli föremål för behandling av de sakkunniga, som hade hand om utredningen rörande den lägre lantbruksundervisningen». Då jag har mig bekant att detta samarbete i stor utsträckning redan finns, men det oaktat eller kanske delvis på grund av att den arbetshjälp, som härigenom vinnes, icke står till förfogande mer än en viss begränsad tid på sommaren — i regel först efter att den värsta vårbrådskan är över och till dess att det egentliga innearbetet tager sin början — måste, huru än den arbetande sakkunnigkommittén föreslår samarbetet, kvarstå ett trängande behov av arbetshjälp under den del av året, då lantmannaskolornas lärare (vilka lantbruksstyrelsen syftar på) äro upptagna av skolarbetet.

Givet är dock att ovan berörda möjlighet till arbetshjälp, som redan är prövad, i viss mån inskränker behovet av assistenter, varför man torde kunna begränsa sig att begära det antal, som med all sannolikhet omedelbart kommer att absorberas av föreliggande behov.

I den mån det är möjligt bedöma behovet av helårsassistenter torde ingen överdrift ligga i antagandet, att 30 dylika assistentbefattningar behövas. Med ovan anförda löneförmån, 250 kronor per månad, skulle statens årliga utgift för dessa bli 90 000 kronor, vilket belopp sedermera automatiskt ökas med föreslagna ålderstillägg.

Då det från alla håll synes vara beredvillighet för sådana åtgärder till jordbrukets stöd, som utgöra en hjälp till självhjälp, och på här berörda verksamhetsområde förefinnes sådan livaktighet, att hushållningssällskapen

i många fall icke utan eftersättande av annan viktig verksamhet kunna motsvara de krav, som ställas på sällskapen, får jag hemställa,

att riksdagen måtte bevilja 90 000 kronor att enligt ovan angivna grunder utgå till hushållningssällskapen för anställande av assistenter i sin verksamhet på grundförbättringarnas område.

Stockholm den 20 januari 1930.

Fritiof Gustafson.
